

PO STOPÁCH ČESKÝCH FILMŮ A POHÁDEK

Radek Laudin

Kam na výlet?

FRAGMENT

Po stopách českých filmů a pohádek

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Radek Laudin

Po stopách českých filmů a pohádek – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Radek Laudin

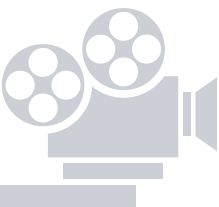
PO STOPÁCH ČESKÝCH FILMŮ A POHÁDEK

Kam na výlet?

FRAGMENT

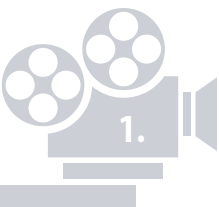
RADEK LAUDIN (1969) – narodil se a vyrůstal v Opatově a Třebíči na Vysočině. Nyní žije s rodinou v Jihlavě. Od roku 2001 pracuje jako redaktor v příloze MF DNES Vysočina, kde již některé články týkající se míst, kde se v regionu natáčelo, publikoval. O českou kinematografii se amatérsky zajímá od dětství. Sbírá podpisy herců, režisérů a dalších osobností.

OBSAH

1. Tři bratři	7	19. Princezna se zlatou hvězdou na čele ..	96
2. Tři oříšky pro Popelku	12	20. Sněženky a machři!	101
3. Jak vytrhnout velrybě stoličku Jak dostat tatínka do polepšovny ...	17	21. První republika	105
4. S tebou mě baví svět	21	22. Jáchyme, hoď ho do stroje!	110
5. Černí baroni	24	23. Jak svět přichází o básníky	114
6. Anděl Páně 1	30	24. Trhák	118
7. Anděl Páně 2	34	25. S čerty nejsou žerty	122
8. Policie Modrava	40	26. Pelíšky	126
9. Okresní přebor	46	27. Svatební cesta do Jiljí	130
10. Bobule	51	28. O princezně Jasněnce a létajícím ševci	134
11. Musíme si pomáhat	56	29. Dobrý voják Švejk Poslušně hlásím	138
12. Doktor Martin	61	30. Vrah se skrývá v poli 30 případů majora Zemana	143
13. Páni kluci	66	31. Četníci z Luhačovic	150
14. Comeback	72	32. Princ a Večernice	156
15. Zlatí úhoři	77	33. Panna a netvor	161
16. Smrt krásných srnců	84	34. Pane, vy jste vdova!	164
17. Krakonoš a lyžníci	88		
18. Na samotě u lesa	92		

TŘI BRATŘI

Jihočeský kraj / **Hoslovice, Borkovická blata**

Domem rodičů, kde vychovávali tři bratry, je středověký vodní mlýn Hoslovice na Strakonicku. Odtud vyráželi do světa Vojtěch Dyk, Tomáš Klus a Zdeněk Piškula. Tam se rozléhal praskot kloubů jejich otce v podání Oldřicha Kaisera.

Mlýn s pecí v kuchyni má pozoruhodnou historii spojenou s jinými bratry. Dnes tam chodí turisté, což bylo ještě na začátku roku 2004 něco nemyslitelného. Přitom jde o nejstarší vodní mlýn v Čechách. A velmi zachovalý.

Jenže po roce 1948 byl izolovaným ostrůvkem v totalitním Československu, kde žili bratři Harantové. Neplatili daně, nevyřídili si občanské průkazy, nechodili nakupovat ani k doktorovi. Od příbuzných přijímali jen petrolej, aby si mohli svítit. A taky sůl. To

bylo všechno. Jinak si vše potřebné pro svůj život zařídili sami.

Vzdor jednoho z bratrů přetrval ještě dlouho po listopadovém pádu komunistického režimu. O svobodném životě Harantů na malém prostoru zajímavě vypráví průvodkyně v mlýně.

V lednu roku 2004 tam zemřel mlynář Karel Harant. Ten už v padesátých letech odmítal spolu s bratrem vstoupit do zemědělského družstva. S tímto přístupem zůstali v Hoslovicích osamocení. Rodina byla už od

Borkovická blata byla místem, kde stála chýše báby z mokřin v podání Jiřího Lábuse.

Ještě v roce 2004 byl mlýn ve špatném stavu, po opravě vypadá velmi dobře.

války zvyklá spoléhat se jen na vlastní rozum a síly. Za protektorátu odmítala brát potravinové lístky. Na druhé straně neodváděla z mlýna dávky vlasti, kterou obsadil Hitler.

V podobném duchu pokračovali v době, kdy se stal prezidentem Klement Gottwald. Bratry Karla a Františka proto pronásledovali. Nejprve je přemístili z mlýna na Slovensko k Pomocným technickým praporům. Později dokonce skončili za mřížemi. Navíc je zbavili svéprávnosti. Přitom oni chtěli jen v klidu žít a pracovat tam, kde je vychovali rodiče.

Když se vrátili domů na „svobodu“, pokračovali dál v tiché vzpouře. Žili si v mlýně po svém a hospodařili. Nakonec jim jejich vzdor představitelů komunistického režimu tolerovali, což tehdy bylo značně neobvyklé. Bratři odmítli zavedení vody a elektřiny do mlýna. Družstvo jim chtělo dát peníze za vyvlastněný dobytek. Oni si nevzali ani korunu. Zkrátka nechtěli od státu nic. Dál chovali krávy, kozy, drůbež. Hodně jedli jablka. Měli políčko, kde pěstovali obilí. To pak vymlátili cepem stejně jako herec Oldřich Kaiser v roli otce tří pohádkových bratrů.

Mimochodem cepem tam bušil před filmovou kamerou i správce mlýna Jaroslav Janout, který to umí výborně.

Zpět ale ke vzpurným mlynářům. Uměli si poradit i s poškozenou střechou mlýna. Díry látali slámou. Orali bez traktorů jen s pomocí

V kuchyni mlýna sedávali skuteční bratři Harantové i filmoví sourozenci z pohádky.

zvířat. Mlýn dokázali udržet v chodu dlouhé roky, při opravách různě improvizovali. Ještě koncem sedmdesátých let osadili novou hřídel mlýnského kola. Začátkem osmdesátých let ale přišla tak složitá závada, s níž už si neporadili. Mlýn se zastavil. V roce 1982 zemřel jeden z bratrů – František Harant. Ani před jeho smrtí nezavolali doktora.

Bratr Karel tam další léta přebýval sám. Nic na tom nezměnil pád komunistického režimu v roce 1989.

Mlynáři ignorovali veškerý technický pokrok, takže poslední dochovanou úpravou byl žentour za stodolou. Mlýn zůstal tak, jak vypadal po staletí. Odborníci později zjistili, že stroje použité na stavbu stropu sýpky byly pokáceny v letech 1568 a 1569.

Po smrti Karla Haranta koupil vzácnou památku Jihočeský kraj a začalo se o ni starat Muzeum středního Pootaví. Rozběhla se rekonstrukce a v roce 2008 byl mlýn otevřen. Povedla se též obnova rybníka a mlýnského náhonu.

V současnosti bývá tato památka otevřená od dubna do října. Konají se tam různé akce s tradičnímu řemesly. Kdo přijede autem, zaparkuje na určeném místě v obci a dál pokračuje příjemnou procházkou až přímo k mlýnu.

Ten si hned po rekonstrukci oblíbili filmáři. Režisér Jan Svěrák tam točil domov tří

bratrů uvnitř i zvenku. Líbilo se mu, že tam byla i spousta zvířat. Jen hnůj si štáb musel přivézt svůj.

V mlýně vznikala i část jiných pohádek, Kouzla králů nebo Vodník a Karolínka. Těžko si představovat, co by tomu všemu dnes řekli Harantovi.

Významné postavení má v pohádce Tři bratři zámek Hluboká nad Vltavou. Filmaři ho ale díky trikům přestěhovali do jiného prostředí, navíc mu přidělali věže. Jednou dokonce na Hluboké točili z vrtulníku. Záběry pak museli upravovat na počítači. Vymazali auta, otevřeli okna zámku. Nechtěně natočili i dva lidi, kteří stáli na věži. A tak je v počítači „převlékli“ a udělali z nich komparzisty. Ti možná dodnes nevědí, že si zahráli v pohádce oscarového režiséra.

Když už se štáb pohyboval na zámku Hluboká, hledal místo v blízkém okolí, kde by postavil chýši pro bábu z mokřin. Nebylo to snadné. Chtěli, aby k zarostlé hladině mohl dojet i kočár. Nakonec vybrali Borkovická blata asi třicet kilometrů od Hluboké blízko Soběslavi. Tam chýši umístili a zabydlel se

v ní herec Jiří Lábus, představitel báby. Kočár tam stejně nakonec dojet nemohl. Tak tam dovedli jen koně, aby to vypadalo, že král v podání Davida Matáska opravdu k mokřině dojel kočárem. Dojem umocnil předešlý záběr, kdy kočár mizel v temném lese. Bába pak sice dala králi recept k narození dítěta, následně ale s hořkostí „smůlu zamíchala do křtin a štěstíčko zakalila“. Do mokřin pak zajeli i bratři. Na radu Tomáše Kluse odmítli smrtelný lektvar od báby. Té nakonec zezelenal jazyk a mokřina ji navždy pohltila a proměnila v ropuchu.

Chýši filmaři postavili na polystyrenové pontony, které zalepili do látky. Tím zabránili odlupování kuliček z polystyrenu. K stavitelské práci potřebovali lodky, které pak využili i při samotném natáčení. Po dokončení práce chýši rozebrali a vše z přírodních památkové rezervace odvezli.

Borkovické rašeliniště je pro turisty celoročně přístupné. Vede tam více než pětikilometrová značená stezka. Přimo v místech natáčení pohádky jsou dřevěné chodníky. Z nich je pěkný rozhled na vodní plochu.

Tady hospodařil se ženou Oldřich Kaiser v roli otce tří bratrů.

Uvnitř zámku Žleby nedaleko Čáslavi žili David Matásek a Zuzana Norisová coby král s královnou. Filmaři vše spojili, takže zvenku dala jejich sídlu podobu Hluboká, interiéry poskytly Žleby.

Naučná stezka začíná asi tři kilometry od Mažic, kde se dá i zaparkovat auto. Jsou tam připraveni také na cyklisty. Lesní cestou můžou dojet k blatům, kde si kola zamknou a cesta po okruhu je k bicyklům zpátky zavede. Nebo je můžou vést po dřevěných chodnících.

Během procházky se návštěvníci z informačních desek dozvědí, jak se v místě těžila rašelina nebo co všechno tam žije a roste. Borkovické rašeliniště v přírodě močálů a bažin vznikalo před tisíci lety. Existuje i pověst, že tam jeden hajný hodil vrata do potoka a voda se rozlila všude kolem. To podle legendy neprosperlo okolnímu lesu a stromy ve vodě začaly chřadnout až do strašidelné podoby připomínající krajinu smrti.

A doložitelná fakta? Rašelina se tam těžila od předminulého století. Usušené kusy tehdy lidé používali na topení. Ve velkém se na bletech těžilo od padesátých do sedmdesátých let minulého století. Mimočodem, název blat pochází pravděpodobně od slova borek, což je vytěžený hranol rašeliny.

Blata jsou přírodní rezervací od začátku osmdesátých let. Podle místních stojí za vidění v každém ročním období. A vždy je to okouzující zážitek.

Oblíbená pohádka Tři bratři vznikala i na dalších pozoruhodných místech České republiky. Třeba uvnitř zámku Žleby nedaleko Čáslavi žili David Matásek a Zuzana Norisová coby král s královnou. Filmaři vše spojili tak, že zvenku dala jejich sídlu podobu Hluboká a interiéry poskytly Žleby. Křtiny se točily v kladrubském kostele Nanebevzetí Panny Marie nedaleko Stříbra v Plzeňském kraji. Tam kvůli bábě z mokřin poskakovaly žáby.

A na velhartickém hradě zase vznikly scény, kdy Vojtěcha Dyka v roli Pepy vyhodili z hospody přímo do hnoje. Když předtím dostal ránu pěstí, zaspával si v omámení: Po-

vahou jsem spíš rapl, já to vím. V pražském skanzenu Řepora ten samý Pepa našel svou lásku Marušku. Skanzen v hlavním městě mezi Stodůlkami a Řeporyjemi ukazuje lidovou architekturu vrcholného středověku. Točilo se i za pravého zimního počasí na Ještědu, konkrétně záběry s dvanácti měsíčky. I z lednové vichřice přinesla Maruška jahody i jablka.

A na Drážďanské vyhlídce u Sněžníku přijžděli bratři na koních k zarostlému zámku se zakletou princeznou. Ve skutečnosti v tom místě na Děčínsku u hranic s Němec- kem žádný zámek není.

Kde se natáčelo:

V mlýně v Hoslovicích i na Borkovických blatech. Pak také na Hluboké, zámku Žleby, v kladrubském kostele Nanebevzetí Panny Marie nedaleko Stříbra, na Ještědu či v pražském skanzenu Řepora.

Co se ještě točilo v Hoslovicích:

Kouzla králů, Vodník a Karolínka

Co je v okolí:

Rozhledna Hoslovice poskytují kruhový výhled na šumavské vrcholky, Horažďovicko, Strakonicko. Vidět je například i vrchol Boubína a hrad Kašperk.

Tři bratři

Rok výroby:

2014

Režie:

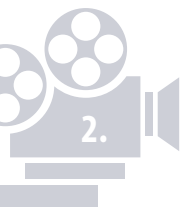
Jan Svěrák

Hlavní role:

Vojtěch Dyk,

Tomáš Klus,

Zdeněk Piškula

TŘI OŘÍŠKY PRO POPELKU

Plzeňský kraj / Švihov, Onen Svět u Železné Rudy

Kdo chce prozkoumat místa, kde se točila pohádka Tři oříšky pro Popelku, musí zamířit na západ republiky do Plzeňského kraje. V okrese Klatovy leží město Švihov. Blízko jeho centra stojí gotický vodní hrad. Právě ten ve filmu představoval statek, na němž žila Popelka s macechou a sestrou Dorou. Přesně tady princ zkoušel dívkám malinký střevíček, aby ho nakonec nazul té pravé – krásné Popelce.

Filmová konírna, kde měla hlavní hrdinka ustájeného svého bělouše Juráška, slouží jako výstavní sál. Na Švihově vznikl i záběr, jak Popelka vyjíždí ze stodoly. Štáb režiséra Václava Vorlíčka si nádvoří hradu před natáčením náležitě upravil. Postavil například dřevěné schodiště, po němž se chodilo do domu.

Natáčelo se i v okolí Švihova, například ve tři kilometry vzdáleném Mezihoří.

Místní obyvatelka Anna Spilková jednou v zimě na začátku sedmdesátých let tlačila kočárek s dvouletou dcerou Miluškou. Vra-

cely se domů od zubaře ze Švihova. Cesta tam vede do kopce. Paní Spilkové vytrhli zub a rána ještě tak bolela, že jí po tvářích tekly slzy. Během bolestiplné cesty zasněženou krajinou viděla filmový štáb, který natáčel slavnou Popelku. Václav Vorlíček zrovna režíroval scénu u stodoly, která byla Popelčinou tajnou skrýš. V ní za dohledu sovy Rozárky rozlouskávala oříšky. Tato „bouda“, jak říkají místní, byla před několika lety zbourána. Stála blízko silnice mezi Švihovem a Mezihořím (při cestě od Švihova po levé straně). Dnes je na jejím místě mezi ovocnými stromy

Přesná místa v lesích a loukách se obtížně popisují. Místní pamětníci umí poradit, kde jaká scéna s Popelkou vznikla. Tady musí mít pohádkový turista detektivního ducha.

**V tomhle rybníku nedaleko Mezihoří
skončila macecha i Dora
přestrojená za Popelku.**

osamělá chata. Ještě když bouda stála, chodily si k ní hrát děti ze Švihova a Mezihoří. Doma vždycky řekly, že jdou k „Popelce“. Anna Spilková tenkrát nemohla tušit, jak slavná pohádka vzniká kousek od jejího domu.

Jen o kousek dál těsně za Mezihořím je rybník. U něj se natáčela další slavná scéna. Do ledové rybníční vody se vyklopily s kočárem macecha a Dora přestrojená za Popelku. Hráz se stromořadím se ani po letech od natáčení příliš nezměnila. V místě, kde se Dora s macechou nedobrovolně vymáchaly, udělali později dřevěný můstek do vody. Představitelka Dory Dana Hlaváčová vzpomínala na tento záběr jako na nejhorší. Do vody naskákali místo herců kaskadéři. Carola Braunbock, která hrála macechu, do rybníka ale taky nakonec vstoupila. Pod sukněmi měla speciální oblečení. Dana Hlaváčová byla tehdy v jiném stavu, a tak se všechno natočilo tak, aby do vody nemusela vůbec.

Anna Spilková vzpomínala, že se na polích u její rodné vsi točila i honička prince za kočárem. Při jízdě sněhem si tehdy jeden z koňů zlomil nohu. Stalo se to mezi rybníkem a blízkým lesem.

Mimořádně oblíbená pohádka se zčásti natáčela i v Německu, konkrétně na loveckém zámku Moritzburg nedaleko od českých hranic. Leží uprostřed rybníků zhruba patnáct kilometrů od Drážďan severozápadním směrem. U této romantické stavby se čtyřmi kulatými věžemi jsou známé schody, na kterých Popelka ztratila střívěček.

Libuše Šafránková se měnila do Popelky i v místě zvaném Onen Svět nedaleko Železně

**Lesní scény Popelky se točily blízko Čachrova.
Asi i leckterý zahraniční milovník pohádky
by se rád prošel místy, kde se honili
Libuše Šafránková a Pavel Trávnické.**

Časopis Kino také popsal natáčení honu na lišku. Aby psi běželi, nahradil lišku zajíc. Ani toho nechtěli honit a vraceli se k paničkám za kameru. „Místo zajíce by ho spíš zajímal balonek,“ řekla jedna z paniček režisérovi.

Rudy. Onen Svět je součástí městyso Čachrova a nachází se osmnáct kilometrů jižně od Klatov, na odbočce ze silnice Klatovy–Běšiny–Železná Ruda.

V době natáčení se přivázel snít na Onen Svět nákladními auty. Pojízdné sněhové dělo ho pak rozprašovalo. Prokřehlá představitelka Popelky se chodila zahřívát do kabiny vozu.

Tři oříšky cvrnkly do nosu Vladimíra Menšíka nedaleko Javorné na Klatovsku. Klímal a kůň jej táhl úvozem v místě zvaném U Obrázku. Rozpustilý princ mu tam sestřelil hnízdo na hlavu. Králův syn pobíhal v zasněženém lese se zlatavým kloboukem na hlavě. V tu chvíli ještě netušil, že vlastně trefil kuší dárek pro Popelku.

Javorná leží blízko Čachrova na silnici spojující Klatovy a Železnou Rudu. Křížovatka U Obrázku s turistickým rozcestníkem je dva a půl kilometru od Javorné po žluté značce. Několik desítek metrů odsud je úvoz zařízlý do terénu v lese. Tam řekl Vladimír Menšík coby probuzený čeledín Vincek památnou větu: „Dyt' já na tebe holka málem zapomněl.“ Úvoz už se dnes téměř nepouží-

vá, protože v jeho blízkosti udělali silničáři asfaltovou cestu.

Silnice z Čachrova k Železné Rudě protíná i místo zvané Jesení. Na loukách se tam točil závěr filmu. U Javorné v ledové potoční vodě prala Popelka prádlo. Blízko Onoho Světa a Jesení vznikl i hon na lišku, v němž účinkovali členové jezdeckého oddílu z Klatov.

Liška patřila Jiřímu Řehulkovi. „Původní liška, kterou si filmaři opatřili, bohužel pošla, takže ji využili pouze na natáčení scény, kde liška leží mrtvá. Ostatní točila naše Fifina,“ vysvětlil Jiří Řehulka před lety v MF DNES.

Liška po natáčení zmizela. „Objevili jsme ji až za rok, ale bohužel zastřelenou. Bylo jí deset let, a protože jsme ji měli od narození, chovala se spíše jako pes než liška,“ dodal Jiří Řehulka.

U Javorné vylezla Popelka na strom a vedla s princem půvabný dialog: „Povídám ti, pod' dolů!“ „Povídám ti, pod' nahoru!“

Jít po stopách Popelky v okolí Javorné, Jesení a Onoho Světa vyžaduje od filmového turisty v první řadě silný vztah k pohádce. Nutné je mít i detektivního ducha a potkat ochotného místního pamětníka, který poradí

s cestou. Těsně před výpravou je dobré znovu si film pustit a oživit si některé scény.

S příběhem o Popelce je nyní spojené i město Počátky na Pelhřimovsku. V roce 2015 se tam oženil herec Pavel Trávníček, představitel prince. Od léta následujícího roku začalo na stejném místě fungovat stálé Muzeum Popelka pro fanoušky tohoto mimořádně oblíbeného filmu.

Nachází se v Letohrádku svatý Vojtěch, což je hotýlek zasazený do doby první republiky. Nejstřeženějším exponátem výstavy je původní a velmi vzácný scénář Popelky, který dostal před natáčením právě Trávníček.

Díky němu se dá třeba zmapovat, jak přesně tehdy vypadal natáčecí den v úterý 13. března 1973. Vznikala scéna, kdy král s královnou jedou v kočáře na zámek a mluví s princem, který vedle nich sedí na koni. Všude kolem je sníh.

„Však ti spadne hřebínek, až tě oženíme. Zkrotli i jináčí bouřliváci,“ říká král princovi. Podle Trávníčkova scénáře se vše natáčelo na staré silnici před Železnou Rudou. Celý štáb měl tehdy v chladném dni k obědu hovězí polévku a karbanátky.

V počáteckém letohrádku vítá návštěvníky známá melodie z filmu ještě předtím, než vstoupí do muzea. U rybníka je tam kočár s fotkami macechy a její dcery, jak ztroskotaly v ledové vodě.

Uvnitř jsou k vidění kostýmy, rekvizity. V malém kině běží německý dokumentární film o vzniku slavné pohádky. Německý komentář je přeložen do češtiny, na natáčení vzpomínají herci hlavních rolí. Zajímavé informace se na výstavě týkají také vzácných hudebních nástrojů z Německa, které se objevily před kamerou v plesových scénách.

Některé z exponátů mají pořadatelé zapůjčené ze zámku v německém Moritzburgu, kam šla v pohádce Popelka na ples.

Blízko tohoto rozcestníku je úvoz, kde oříšky cvrnkly do nosu Vladimíra Menšíka.

Na výstavě jsou též informace o méně známějších hercích, kteří v pohádce hráli. Princova přítel Vítko ztvárnil Jaroslav Drbohlav, jenž zemřel v pouhých osmatřiceti letech kvůli těžké cukrovce. Bylo to dvanáct let po natáčení Popelky.

Macechu dabovala Jaroslava Adamová. Přitom Němka Carola Braunbocková, představitelky macechy, česky uměla.

Narodila se totiž ve Všerubech u Plzně. Její rodina byla po válce odsunuta, to jí bylo 21 roků. Zemřela pět let po natočení Popelky v pouhých čtyřiapadesáti letech.

A představitelka královny Karin Leschová působila v té době v drážďanském diva-

dle. Režisérovi Václavu Vorlíčkovi ji doporučil její kolega Rolf Hoppe, který byl vybrán do role krále. Rodačka ze švýcarského Curychu Karin Leschová se během natáčení slavné pohádky vdala za divadelního intendantu Hanse Dietera Mädeho. Ten se stal v roce 1976 šéfem společnosti DEFA, která ve východním Německu vyráběla filmy.

Jeho žena tam už ale nic nenatáčela. Rok po Popelce ještě stihla televizní snímek Případ s duchy a pak se stáhla do ústraní. V té době jí bylo 39 let. V současnosti žije v blízkosti Berlína, její muž zemřel v roce 2009. V pohádce jí propůjčila hlas Květa Fialová.

Kde se natáčelo:

Na hradě Švihov i v nedalekém Mezihoří. Také blízko Javorné a Čachrova.

Co se ještě natáčelo na hradě Švihov:

Šašek a královna

Co je v okolí:

Muzeum železničních drezín v Čachrově je přístupné převážně o víkendech a vždy po předchozí dohodě.

Tři oříšky pro Popelku

Rok výroby:

1973

Režie:

Václav Vorlíček

Hlavní role:

Libuše Šafránková,

Pavel Trávníček,

Vladimír Menšík

